

Сразу жє становиться актуальним професіональне владеніє язиком партнера – немецким. Вопрос об особой методике изучения и преподавания немецкого языка, как такового, который сможет обеспечить свободное общение в рамках профессиональных и просветительских потребностей, становится важным.

**Ключевые слова:** Парламентские дебаты (Parlamentarische Debatten), диалогическое обучение (Dialogisches Lernen), раскрывающее еобучение (Entdeckendes Lernen), целостноеобучение (Ganzheitlichkeit), ориентация на действо (Handlungsorientierung), кооперативное (совмесное) обучение (Kooperatives Lernen), обучение через обучение (Lernendurch Lehren (LdL)), ориентация на самообучение (Lernorientierung), активное слушанье (Aktives Zuhören), “Вспышка, или круг” (Blitzlicht-Methode), Collective-Notebook (CNB) – техника коллективного ноутбука.

**OPANASENKO O. I. Modern Foreign Language (German) Learning Methods.**

*The continuous dialogue between Ukraine and Germany, supported by wide economic cooperation, humanitarian assistance and cultural heritage, has been going on for 20 years.*

*The proficiency in German as a partner's language has become topical. It turns to be more important to organize a fundamental knowledge concerning the peculiarities of learning and teaching methods of German that may guarantee better understanding in terms of professional and educational needs.*

**Keywords:** parliamentary debate (Parlamentarische Debatten), dialogic learning (Dialogisches Lernen), discovery learning (Entdeckendes Lernen), holistic learning (Ganzheitlichkeit), activity-oriented learning (Handlungsorientierung), cooperative learning (Kooperatives Lernen), learning through learning (Lernendurch Lehren (LdL)), self-cultivated learning (Lernorientierung), active listening (Aktives Zuhören), “Flash-Method” (Blitzlicht-Methode), Collective-Notebook technique.

УДК 378.091.8:316.722

**Орехова І. І.**

**Державний університет телекомунікацій**

## **ПІДГОТОВКА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ЖИТТЯ В УМОВАХ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЗАГРОЗ**

У статті висвітлено питання щодо підготовки студентської молоді до життя в умовах глобалізації. Акцентовано увагу на цивілізаційному підході в контексті релігії як етнокультурної константи. Проаналізовано міграційні процеси, інтенсивність яких призвела до формування нових етноконфесійних спільнот всередині різних держав, зокрема, в Європі. Вказано важливість ідентифікації студентства до конкретної цивілізації, етносу як бази для усвідомлення молоддю своєї значущості у процесах, що відбуваються в суспільстві.

**Ключові слова:** глобалізація, цивілізаційний підхід, політичні процеси, ідеологія, конфесійна орієнтація, релігійна політика, інформаційна компетентність.

Цивілізаційний підхід у вивченні державно-конфесійних відносин було сформовано на стику соціологічних та політологічних досліджень ролі релігії в суспільстві. Про те, що релігія має властивості культурного і

національного ідентифікатора, вченим відомо доволі давно. Однак сучасні геополітичні трансформації та тенденції в світі відродили знову телеологічний інтерес до релігії з позиції її цивілізаційної значущості.

Виклики глобалізованого світу, що об'єднує і стандартизує все, поставили під загрозу збереження унікальності етнічних спільнот. Розмивання національних кордонів не лише в територіальному, але, перш за все, в соціокультурному вимірі загостило пошук об'єднуючих засад, які дають можливість зберегти етнічні та національні спільноти.

У зв'язку з цим інтерес політиків до релігії спричинений її внутрішнім потенціалом національного інтегрування. Релігія володіє відносною історичною інерційністю. Вона стає вагомим чинником опору модернізації у порівнянні з іншими соціальними інститутами.

М. Мчедлов у зв'язку з цим зазначає: "Існують базові цінності, довготривалі фактори, які протягом тривалого історичного часу залишаються незмінними, вони є властивими для багатьох поколінь цієї спільноти, виступаючи не тільки найважливішими, але і стабільними показниками їх ідентифікації" [6, с. 16]. Саме в такій ролі розглядає релігію теорія цивілізацій.

Сучасне суспільство, в тому числі політичне, звертається до релігії не стільки як до джерела віри чи сенсу буття, але як до суспільно-політичного інструментарію, "антидоту" руйнівних загроз глобалізації та модернізації.

"З усіх об'єктивних елементів, які визначають цивілізацію, найбільш важливим, однак, є релігія", – зауважував у зв'язку з цим відомий ідеолог теорії цивілізацій С. Хантінгтон [10, с. 48]. Тому "повернення релігії у публічну політику" [7, с. 144] є останнім часом обумовленим не внутрішніми проблемами або потребами релігії, але політичними викликами. Іншими словами, в цій ситуації не стільки політика потрібна релігії, скільки релігія виявилася корисною для політики.

В контексті означеної політичної потреби в релігії цивілізаційний підхід виявляє своє специфічне призначення. У цивілізаційному вимірі релігія відіграє роль етнокультурної константи, характерного національного або цивілізаційного маркера.

В рамках такого підходу "ідентифікація з певною релігійною течією виступає, скоріше, як прихильність до культурно-цивілізаційної основи, ніж до доктринальних переконань" [8, с. 378]. Питання власне віри в Надприродне (що і робить релігію релігією) периферизується як несуттєве та другорядне. Посилення акцентів на соціокультурній ролі релігії, а з ними і цивілізаційного підходу, має декілька причин, пов'язаних із сучасною ситуацією.

По-перше, це інтенсивні процеси міграції і, як результат, формування нових етноконфесійних спільнот всередині різних держав. Таке явище,

зокрема, є дуже характерним для сучасної Європи. Економічна та соціальна привабливість життя слугує міграційним мотиватором для представників неєвропейських держав.

Як результат, у багатьох європейських державах сформувалися значні групи представників ісламської етнічної спільноти. Масова ісламізація Європи створила загрозу культурно-цивілізаційної гібридизації. Євроіслам став гострим викликом Європі, вимагаючи від урядів принципових рішень. У зв'язку з цим пошук європейської ідентичності набув особливої актуальності і гостроти.

Колишній головний радник президента США П. Бьюкенен, розмірковуючи про долю сучасної цивілізації, з гіркотою зауважує: "Тепер маховик історії розкручується у зворотному напрямку. Великий відступ Заходу, який почався з загибелі європейських імперій після Другої світової війни, досяг свого піку в цьому столітті, на тлі другої ісламської хвилі і прагнення народів Центральної Азії і Китаю повернути колись втрачені землі, яка захлеснула Старий Світ" [1, с. 57].

В умовах демографічних загроз автор прогнозував до 2050 року кардинальну реструктуризацію етнічної карти світу. Зміни торкнуться Європи, Америки і Росії: "Догляд Москви з Азії уявляється настільки ж неминучим, як і проникнення китайців та ісламських народів на території, які колись були завойовані російськими царями й комісарами" [1, с. 56].

Спроба Європи сформулювати свою спільноту на засадах християнських цінностей провалилася під час обговорення проекту Євроконституції. Однак за обставин очевидних міграційних проблем європейські держави переглядають свої мультикультурні стандарти в бік збереження національних ідентичностей. "Розгубленість і смикання" Європи, на думку О. Ігнатенко, призвели її до "ситуації цугцвангу толерантності, коли будь-який "хід" виявляється непродуктивним, програвшим і небажаним" [3].

Уряди країн Європи серйозно стурбовані стрімкою зміною етнічного складу населення. У зв'язку з цим питання про глобалізацію знову актуалізувалося вже в новому аспекті.

По-друге, "використання" релігійного чинника у політичних конфліктах також є характеристикою сучасних міжнародних і внутрішньодержавних відносин. З тих часів, як передбачене С. Ханінгтоном настання ери міжрелігійних та міжетнічних конфліктів почало набувати реальних підтверджень, загроза ісламського радикального екстремізму постає на порядку денному більшості політичних форумів. Так, наприклад, велика кількість політиків вбачала серед причин виникнення погромів у Франції восени 2005 року саме релігійний елемент ісламського походження. Подібні вияви ісламського радикалізму можна було виявити також у терактах у

Великобританії в 2005 році.

Слід зауважити, що прямий причинно-наслідковий зв'язок релігії та асоційованих з нею конфліктів не є настільки доведеним. Деякі дослідники вважають, що радикалізація мусульман у Західній Європі і поява феномену “неовахабізму” не може розглядатися як результат нездатності мусульманських іммігрантів через особливості їх культури інтегруватися в європейське суспільство [9].

Ці процеси можна розглядати як результат “декультуризації” релігії, а не вираження самої культури. Це виражає прагнення створити “чисту” релігію за межами традиційної чи західної культур, за межами власне концепції культури як такої” [11, р. 6].

Найчастіше релігію в подібних політичних “розборках” лише використовують, щоб пояснити або обґрунтувати природу конфліктних ситуацій. У зв'язку з цим М. Мчедлова зазначає, що “міжрелігійні конфлікти в “чистому вигляді”, де релігійний екстремізм виявляється з усією силою, відбуваються досить рідко. Набагато частіше релігійний фактор використовується в конкретних цілях різних політичних акторів, в якості ідеологічної та організаційної підтримки” [8, с. 386]. Тим не менш, потрібно констатувати, що сучасні політичні конфлікти стали одним з каталізаторів розвитку цивілізаційного підходу до релігії.

Ще одну причину збільшеного інтересу до цивілізаційних властивостей релігії можна виявити у зв'язку з наміченим трендом зміщення ідеологічних розбіжностей різних геополітичних спільнот в площину конфесійних акцентів. Якщо півстоліття тому пошук основного політичного “подразника”, що дає змогу ідентифікувати приналежність тих чи інших суб'єктів, висловлювався в “соціалістично-капіталістичній” термінології, в аспекті розвитку економіки і прав людини, то в нинішньому світоустрої ці розбіжності зникли.

Д. Казаринова у зв'язку з цим зауважує: “З припиненням існування біполярної системи і світового домінування дихотомії комуністичної та капіталістичної ідеологій, геополітичні протиріччя описуються тепер в цивілізаційних термінах, які найчастіше ототожнюють з релігіями та конфесіями” [4, с. 488]. Таким чином, релігія, а точніше, конфесійна орієнтація, стає в сучасних політичних реаліях одним їх фундаментальних ідентифікаційних критеріїв вирішення “наших” і “чужих”. Таку картину можна спостерігати повсюдно на пострадянському просторі.

Таким чином, цивілізаційні детермінанти релігії стали свого роду спробою відповіді на процеси політичної трансформації суспільства. Цивілізаційний підхід дає змогу не тільки визначити роль релігійного чинника в сучасних політичних процесах, але й вплинути на формування певних моделей релігійної політики.

Так, наприклад, автори статті “Релігійний тероризм: сутність, витоки, різновиди” [2] пропонують як протидію релігійному тероризму використовувати “духовні методи”. Останні, на їх думку, є найбільш ефективними для викриття та запобігання терористичних загроз.

Конкретні пропозиції виглядають так: “Потрібно ширше залучати релігійні авторитети для викриття терористів, розвінчання їх відступництва від справжнього ісламу. Це надасть можливість перетворити іслам із знаряддя ідейної мобілізації на боротьбу з владою на союзника держави” [2, с. 108]. Очевидно, мова йде про активне залучення релігійних представників у політику, який передбачає, ймовірно, участь останніх у структурах безпеки. Не менш значущою галуззю застосування теорії цивілізацій є виявлення традиційних і державотворчих релігій, а також розширення правосуб’єктності відповідних релігійних організацій.

Автор фундаментального дослідження “Влада і віра: держава і релігійні інститути в історії та сучасності” називає міру впливу конкретної релігії на формування локальної цивілізації “універсальним критерієм” традиційності і підставою для наділення традиційних конфесій особливим статусом [5, с. 457]. Такий підхід веде до моделі диференційованої співпраці держави і “обраних” конфесій.

Слід зазначити, що застосування цивілізаційного підходу пов’язане з певними ризиками. Практика виявлення найбільш значущих (з погляду цивілізаційної теорії) релігій і залучення їх у політику може мати негативні наслідки для суспільства.

До подібних факторів ризику можна віднести порушення міжрелігійного балансу, клерикалізацію політики, ерозію свободи совісті, політизацію і вихолощення духовної сили тих самих “традиційних” конфесій. Тому застосування теорії цивілізацій до побудови релігійної політики слід співвідносити з принципами і нормами права в галузі свободи совісті, а також з урахуванням інтересів різних етнічних і релігійних спільнот.

Унікальність феномену життя нації спирається на живі процеси передачі, правонаступництва та розвитку культурних надбань, які за нормального стану транслюються через суспільну комунікацію нащадкам як пережиті та осмислені цінності, світобачення, задуми. Нині ми пересвідчуємося, що традиційні для суспільств комунікативні механізми й інструменти передачі культури не здатні апелювати до тих, хто мав би стати їх правонаступниками, особливо для студентської молоді.

Студенти як представники нового покоління вже не сприймають нашу духовність як свою. Технології нав’язують духовності власні правила параметрів комунікативних процесів. Динаміка актуальних суспільних, економічних, глобалізаційних процесів змушує шукати нових шляхів для ефективною передачі культури студентській молоді. Універсальність

глобалізації полягає в оптимізованості її складників (що можуть заміщувати умовне ціле і розвиватися незалежно від нього) до носіїв нових технологій, що динамічно прогресують.

Універсальна духовність – комерційний конструкт, що повсякчас пристосовується для задоволення нових користувачів. Її об'єкти мають творців, які активно опікуються її просуванням і реалізацією. Натомість традиційні культури не усвідомлюються як авторські, але сприймаються як даність, щось тривке, що не потребує захисту.

Треба зазначити, що технології не просто виконують роль передачі певної інформації, вони задають характер сприйняття та осмислення цієї інформації студентською молоддю. Таким чином, в умовах глобалізованої універсальної культури буквально всюди традиційні культури потрапляють у ситуацію нових правил гри.

Історичні джерела розчищають від слідів, залишених видатними представниками нашої культури, водночас, прагматичні напрацювання дають змогу динамічним суб'єктам переписування історії. Тут діє загальне для інформаційного суспільства правило: “хто перший вкрав – той і автор”, або взагалі звичайним стає відсутність персоналізованого автора.

Іншим аспектом цього процесу стає акцентування у свідомості студентської молоді певних моделей історії, оціночних суджень. У величезних обсягах інформації, які “згодують” сучасним студентам, контент, що стосується історії, посідає особливе місце, оскільки сприймається крізь призму обґрунтування власного права на присутність у сьогоденні та майбутньому.

Французький дослідник Р. Барт [12], досліджуючи сприйняття інформації людиною, дійшов висновку, що інформацію, яка позиціонується як дані про минуле, більшість людей не сприймають критично, а реагують на неї з найбільшою довірою. Тому спекуляції на тему історії є вигідним прагматичним інструментом, що використовується проти сьогодення та майбутнього нашого суспільства.

Для студентства стає важливим віднесення себе до конкретної цивілізації, культури, етносу, цінностей. Ідентифікація є базисом для усвідомлення молоддю значущості у процесах, що відбуваються в групі, суспільстві, а також взаємопов'язаності індивідуального досвіду подолання викликів особистій безпеці з контекстом завдань і викликів, що стоять перед конкретним суспільством як носієм культури та цінностей, в яких індивід існує. Лояльність та конфлікти носіїв є базисом для життя культури.

Сьогодні студентська молодь має змогу здобувати освіту, яка дає змогу використовувати всі основні свободи – на гідну працю, вільне переміщення, свободу совісті, та дає можливість вчитися впродовж життя. Водночас вона має відповідати на виклики, зумовлені свободою, і ці

виклики накладаються на ті кризи, в яких народжується новий глобальний світ і формується молоде покоління. При цьому студентська молодь не завжди усвідомлює ті зміни, які відбуваються в країні та світі.

Глобалізація інакше ставить питання про розвиток країни та цінності суспільства, а процес демократизації в Україні потребує глибинних змін у світогляді, освіті, економіці, політиці та правлінні. Ці зміни в світі за своїм масштабом не менші, аніж зміни на переході від Середньовіччя до Відродження, і мають такі самі системні наслідки для всіх аспектів суспільного життя. Це перехід від індустріального суспільства до суспільства знань. Україна зробить цей перехід і отримає гідне місце в глобальному світі або залишиться на периферії історії.

Для України це також не здійснений ще ніким у світі перехід від розвиненого тоталітарного до розвиненого демократичного суспільства. Країни Балтії не встигли стати наскрізно тоталітарними, і тому їхній перехід до демократії був набагато легшим. Нова історія України почнеться тоді, коли студентська молодь усвідомить цей перехід і визначить, що своє майбутнє ми будуватимемо на інших засадах і в іншому баченні.

Основне протиріччя в розумінні між глобалізацією та національною духовністю – це визнання України як молодої держави, що будується на спадщині багатьох давніх та сучасних культур, або як відродження давньої державності одного етносу.

Основною проблемою для студентської молоді в умовах глобалізації стає те, що в країні зараз немає єдиного духовно-культурного простору і є можливості спекулювати на наявності мовних, культурних і конфесійних розбіжностей між регіонами. Як наслідок, для молодої людини немає картини спільного майбутнього для регіонів та етнічних груп, що унеможлиблює суспільно підтриману державну політику розвитку та загрожує національній безпеці й цілісності країни через глобалістичну експансію розвинених країн Європи та США.

Ключовим для формування студентської молоді є здійснення розмежування між громадянством як статусом і підходом до громадянства як до ідентичності та ціннісних орієнтирів. Від 60-70 років ХХ століття концепція "громадянства" потрапила у фокус уваги та змін. Громадянство – це союз вільних людей, наділених правами та захищених законом, сповідання певної практичної моралі – моралі, що зважає на інтереси інших, – така мораль укорінена у вільному розвитку особистості та добровільній співпраці, а не в примусових втручаннях держави. Буття громадянином потребує безпосереднього відчуття належності до спільноти, що базується на лояльності цивілізації, що є спільним надбанням.

В сучасному формулюванні, європейське громадянство – це активне членство і участь у суспільстві індивідів, які наділені правами й обов'язками

і можуть впливати на політику. Таким чином, громадянство є більш як політичним або юридичним статусом; це також соціальна роль. Політична нація – це об'єднання людей з різних регіонів задля спільного майбутнього. Треба сформулювати українське мислення як мислення всіх про майбутнє України.

Політична нація спирається на майбутнє, а не на минуле. Ми маємо ці спільні завдання для майбутнього – європейські стандарти якості життя в усіх регіонах, участь у спільних міжнародних проектах, подолання енергетичної залежності та ін.

Для студентської молоді важливо визначити, що в нас було та є спільним з Європою: кровні зв'язки та спільна боротьба з ворогом; магдебурзьке право, спільний рух у Новий час: книговидавництво, освіта; спільне культурне поле сучасної доби: модерн, авангард, наукові та технологічні досягнення. Ідея України як нормальної європейської спільноти Україна є нормальною рухатиметься назустріч засвоєнню та втіленню ідей європейського громадянства.

Ще на пам'яті часи, коли сусіди в усій Європі перебували у стані війни, а молоді європейці вбивали одне одного. Водночас з рухами опору в європейських країнах українці боролися зі спільним ворогом, плекаючи надію на демократичну державність, що стала здійсненою вже в час зрілості європейських. Зараз супротивники реформ спекулюють на почутті образи різних етносів і регіонів і ведуть до розколу суспільства. Треба подолати ці образи та будувати загальний простір майбутнього.

Українська духовність втрачає провідне місце серед розвинених у науковому та технологічному сенсі держав. Ми втрачаємо конкурентоспроможність і майбутнє, маємо демографічну кризу та низький рівень медичного забезпечення.

Сучасна масова духовність принципово стирає для студентської молоді можливість національної та культурної самоідентифікації. Треба мати чітку політику протидії цим процесам або визначити їх місце в ширшому світоглядному цілому – загалом українського мислення та українського майбутнього.

У сфері дидактичних технологій навчання та виховання студентської молоді в умовах глобалізованого суспільства необхідно відзначити протиріччя між усвідомленням значущості інформаційної компетентності в цілому для майбутньої професійної діяльності та відсутністю чітких уявлень про значущість конкретних умінь і навичок роботи з інформацією. Окрему проблему становить відсутність умінь аналізу, узагальнення, синтезу, систематизації та категоризації інформації, її критичної оцінки, що перешкоджає підготовці якісних інформаційних продуктів, що відбиває результати навчальної діяльності.



Наслідком цього є прагнення замінити креативну діяльність репродуктивною. Інформатизація освіти висуває до викладачів загальноосвітніх і спеціальних дисциплін вимоги певного рівня інформаційної компетентності.

Викладач повинен не тільки сам володіти сучасними інформаційними технологіями для постановки та вирішення професійних завдань, але й вміти використовувати їх для забезпечення освітнього процесу. Важливо знання інформаційних систем, інформаційних процесів, різних видів інформаційних продуктів, ресурсів.

Спеціальна інформаційна компетентність як складова професійної компетентності викладача вимагає знання інформатики, володіння комп'ютерними засобами підготовки матеріалу для створення навчальної бази даних, електронних навчальних посібників, електронних навчально-методичних комплексів, тестових, контрольних програм.

Викладачі мають не тільки самі використовувати в навчальному процесі, але й навчати студентів аналітико-синтетичної обробці, використанню і зберіганню галузевої інформації, навчати роботі з професійно орієнтованими інформаційними ресурсами, з пакетами прикладних програм, знайомити з професійними комунікаціями тощо. Формується входження майбутнього фахівця в інформаційне професійне середовище, професійне інформаційне мислення, розвиток технологічних, творчих і дослідницьких навичок на основі сучасного технічного забезпечення.

Інформаційна компетентність сучасного викладача є складовою його професіоналізму. Наприклад, використання електронних підручників, розміщених в Інтернеті, вносить суттєві переваги порівняно з традиційним підручниками, а саме: скорочується шлях від автора підручника до студента; створюється можливість оперативно оновлювати зміст підручника; вирішується проблема ідентичності, тобто майже на всіх апаратних платформах матеріал буде виглядати практично однаково; стає більш зручним використання гіперпосилань до інформаційних ресурсів Інтернет.

Доступ до навчальних матеріалів стає можливим з автоматизованого робочого місця, підключеного до Інтернету, що дає змогу здійснювати процес навчання студентів поза стінами вузу, збільшуючи тим самим можливості їх самостійної підготовки, що стає особливо важливим для заочної форми навчання.

Доволі часто студенти демонструють невисокий рівень інформаційної компетентності. Це пов'язано з тим, що інформаційна підготовка в системі професійної освіти ведеться в рамках навчального процесу і асоціюється з оволодінням навичками роботи з персональним комп'ютером. Складний міждисциплінарний цілісний процес формування інформаційної

компетентності часто підміняється монодисциплінарним підходом і зводиться до навчання комп'ютерній грамоті, динамічному читанню, основам дослідницької діяльності, алгоритмам пошуку в традиційних або електронних каталогах та інших подібних дисциплін, значущість яких не викликає сумніву.

У зв'язку з цим склалася суперечлива ситуація між затребуваністю в сучасному суспільстві інформаційно компетентної особистості і недостатнім вирішенням цієї проблеми в системі освіти; між актуальністю формування інформаційної компетентності фахівця у процесі навчання у вузі і недостатньою теоретичною і практичною розробленістю проблеми; між необхідністю формування інформаційної компетентності фахівця як функціонально і особистісно значущої його якості і відсутністю науково обґрунтованих підходів для цілісного вирішення проблеми.

Як раціональний спосіб вирішення цих проблем ми пропонуємо здійснювати розвиток інформаційної компетентності майбутніх менеджерів шляхом впровадження в освітній процес інтегративного навчального курсу, спрямованого на формування інформаційної компетентності. Однак слід зазначити, що формування інформаційної компетентності студентської молоді в аспекті використання інформації так само залежить від освоєння всієї сукупності дисциплін і модулів, передбачених основною освітньою програмою.

#### **Використана література:**

1. Бьюкенен П. Дж. Смерть Запада / Дж. П. Бьюкенен. – М. : АСТ, 2003. – 444 с.
2. Дмитриев А. В., Залысин И. Ю. Религиозный терроризм: сущность, истоки, разновидности // А. В. Дмитриев, И. Ю. Залысин. – Религия в самосознании народа (религиозный фактор в идентификационных процессах) / отв. ред. М. П. Мchedlov. – М. : Институт социологии РАН, 2008. – С. 86-108.
3. Игнатенко А. А. Между “исламофобией” европейцев и “европофобией” иммигрантов / А. А. Игнатенко. – НГ Религии. – 2010. – 20 декабря.
4. Казаринова Д. Б. Религиозный фактор в Европе / Д. Б. Казаринова. – Религия в самосознании народа. – М. : Институт социологии РАН, 2008. – С. 488–503.
5. Логинов А. В. Власть и вера: государство и религиозные институты в истории и современности / А. В. Логинов. – М. : Большая российская энциклопедия, 2005. – 496 с.
6. Мchedlov М. П. Общие вопросы религиозной идентичности: к постановке проблемы, условия ее объективного анализа / М. П. Мchedlov. – Религия в самосознании народа. – М. : Институт социологии РАН, 2008. – С. 13-33.
7. Мchedlova М. М. Религия и политические императивы: социокультурные реалии современности / М. М. Мchedlova. – М. : РУДН, 2011. – 230 с.
8. Мchedlova М. М. Устойчивость российской цивилизации: испытание толерантностью / М. М. Мchedlova. – Россия реформирующаяся: ежегодник. – М. : Институт социологии РАН, 2008. – Вып. 7. – С. 374-388.
9. Наумкин В. В. Исламский радикализм в зеркале новых концепций и подходов / В. В. Наумкин. – М. : Ком-Книга, 2005. – 64 с.
10. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон. – М. : АСТ, 2003. – 603 с.
11. Roy O. A Clash of Cultures or a Debate on Europe's Values? / O. Roy // ISIM Review. – 2005. – № 15.
12. An A to Z of Theory Roland Barthes and Semiotics [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ceasefiremagazine.co.uk/in-theory-barthes-1/>

**ОРЕХОВА И. И. Подготовка студенческой молодежи к жизни в условиях цивилизационных вызовов и угроз.**

*В статье отражен вопрос относительно подготовки студенческой молодежи к жизни в условиях глобализации. Акцентировано внимание на цивилизационном подходе в контексте религии как этнокультурной константы. Проанализированы миграционные процессы, интенсивность которых привела до формирования новых этноконфессионных сообществ внутри разных государств, в частности, в Европе. Указана важность идентификации студенчества к конкретной цивилизации, этноса как базы для осознания молодежью своей значимости в процессах, которые происходят в обществе.*

**Ключевые слова:** глобализация, цивилизационный подход, политические процессы, идеология, конфессиональная ориентация, религиозная политика, информационная компетентность.

**OREKHOVA I. I. Preparation of student young people to life in the conditions of civilization calls and threats.**

*In the article a question is reflected in relation to preparation of student young people to life in the conditions of globalization. Attention is accented on civilization approach in the context of religion as etnokul'turnoy constants. Migratory processes intensity of which led to forming of new etnokonfesiynikh associations into the different states are analysed, in particular, in Europe. Importance of authentication of student is indicated to concrete civilization, etnosa as base for the awareness of the meaningfulness young people in processes which take a place in society.*

**Keywords:** globalization, civilization approach, political processes, ideology, confessional orientation, religious policy, informative competence.

УДК 378.091.12-051:34

**Панченко М. В.  
Національний педагогічний університет  
імені М. П. Драгоманова**

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАРАНТІЙ ПРАВ І СВОБОД  
ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ ПРАВОВОЇ ПІДГОТОВКИ  
ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ**

*У статті розкриваються можливості забезпечення гарантій прав і свобод громадян України в процесі підготовки майбутніх фахівців соціально-правового захисту населення для надання юридичної допомоги в майбутньому. Визначено групи основних прав громадян України відповідно до Конституції України. Продиференційовано гарантії забезпечення прав і свобод громадян на особисті, політичні, економічні, ідеологічні та юридичні. З'ясовано, що юридичні гарантії є державно-правовими засобами, які забезпечують здійснення та охорону прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. Прокоментовано структуру прав і свобод в окремих інститутах, галузях та законодавчій базі.*

**Ключові слова:** права громадянина, самозахист, державні гарантії, правовий статус, державні органи.